

Регулярні звіти про доходи і видатки Державного бюджету України мають бути оприлюднені.

Контроль від імені Верховної Ради України за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використання здійснює Рахункова палата.

Конституція України (статті 95 і 98)

ВИСНОВОК
ПРО СТАН ВИКОНАННЯ ЗАКОНУ
ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ НА 2017 РІК
У ПЕРШОМУ КВАРТАЛІ

Київ 2017

**Висновок про стан виконання закону про Державний бюджет України на 2017 рік у першому кварталі підготовлено департаментом з питань бюджетної політики і затверджено рішенням Рахункової палати.
Рахункова палата, 2017.**

Відповідальний за випуск:
т. в. п. Голови Рахункової палати
Яременко О. С.

© Рахункова палата.
Матеріал офіційний. При використанні
посилання на Рахункову палату обов'язкове.

З М І С Т

I. ОЦІНКА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	4
II. ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	7
III. ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА КРЕДИТУВАННЯ.....	11
IV. ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ДЕРЖАВНИЙ БОРГ	20
V. МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ ТА МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ	24
ВИСНОВКИ.....	29
ПРОПОЗИЦІЇ	30

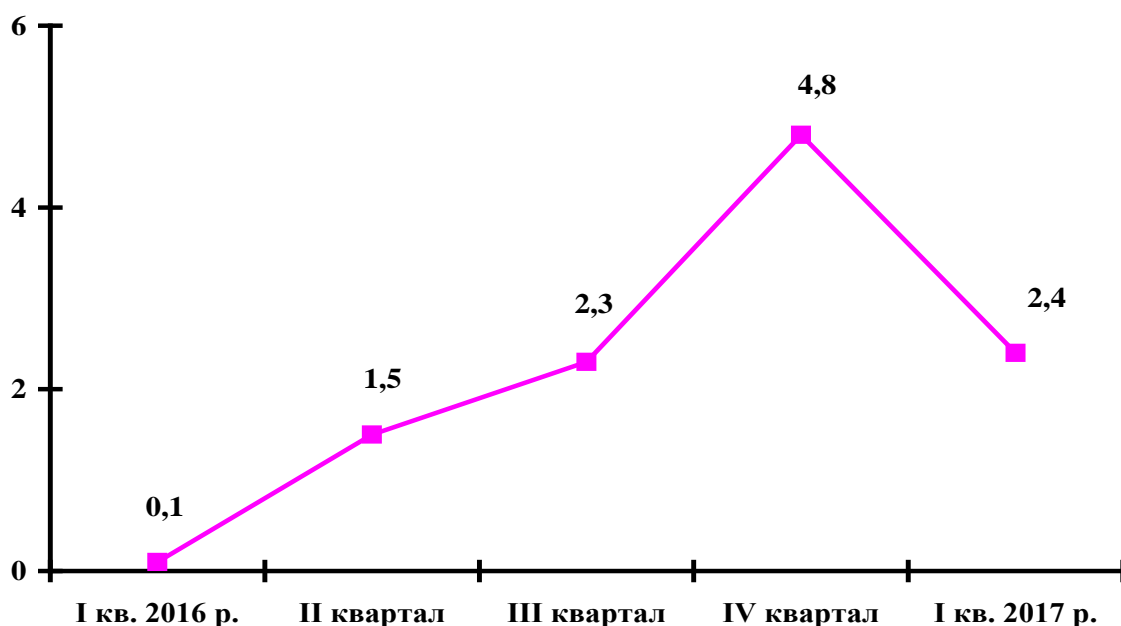
Висновок про стан виконання закону про Державний бюджет України на 2017 рік у першому кварталі підготовлений Рахунковою палатою відповідно до вимог Бюджетного кодексу України і Закону України „Про Рахункову палату” за результатами аналізу квартального звіту про виконання Державного бюджету України, місцевих бюджетів та зведеного бюджету за перший квартал 2017 року, поданого Державною казначейською службою України Рахунковій палаті листом від 05.05.2017 № 14-08/358-7353, звітних та інформаційно-аналітичних даних Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної фіскальної служби України, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України, Національного банку України, Фонду державного майна України, а також окремих головних розпорядників бюджетних коштів.

I. ОЦІНКА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. У січні – березні 2017 року державний бюджет виконувався в умовах уповільнення темпів зростання економіки. Приріст реального валового внутрішнього продукту, за оперативною оцінкою Державної служби статистики України, у першому кварталі поточного року становив 2,4 відс., що вдвічі менше, ніж у попередньому кварталі (діаграма 1).

Діаграма 1. Приріст реального ВВП у 2016 році і першому кварталі 2017 року

(у відс. до відповідного кварталу попереднього року)

Показники державного бюджету на 2017 рік визначалися з урахуванням основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку, схвалених постановою Кабінету Міністрів України від 01.07.2016 № 399, стан виконання яких наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні показники економічного і соціального розвитку

№ з/п	Показники	Враховано при затвердженні державного бюджету на 2017 рік	Січень – березень, фактично
1.	Валовий внутрішній продукт реальний, у відс. до відповідного періоду попереднього року	103,0	102,4
2.	Індекс споживчих цін до грудня попереднього року, відс.	108,1	103,9
3.	Індекс цін виробників промислової продукції до грудня попереднього року, відс.	108,5	106,4
4.	Індекс реальної заробітної плати, у відс. до відповідного періоду попереднього року	105,4	119,3
5.	Сальдо торговельного балансу, визначене за методологією платіжного балансу, млн дол. США	-2 675	-1 261
6.	Експорт товарів і послуг, млн дол. США	47 226	12 619
	у відс. до відповідного періоду попереднього року	108,0	128,6
7.	Імпорт товарів та послуг, млн дол. США	49 901	13 880
	у відс. до відповідного періоду попереднього року	109,7	121,0

Порівняно із січнем – березнем попереднього року, найбільше зросли у звітному періоді обсяги будівельних робіт – на 19,4 відс., вантажообороту – на 11,9 відс., обороту роздрібною торгівлі – на 3,1 відсотка.

Водночас у промисловості обсяг виробництва скоротився на 0,7 відс. внаслідок зменшення обсягів продукції добувної промисловості на 6,7 відс. і постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря на 3,0 відсотка. Зокрема, скоротилося виробництво коксу – на 23,3 відс., видобуток кам'яного вугілля – на 13,3 відс., металевих руд – на 9,4 відсотка. Уповільнилося зростання обсягу металургійного виробництва – з 11,1 відс. у січні – березні 2016 року до 0,4 відс. у звітному періоді. Водночас випуск продукції переробної промисловості збільшився на 3,0 відс. за рахунок зростання обсягу виробництва в легкій промисловості – на 8,7 відс., харчовій промисловості – на 5,1 відс., машинобудуванні – на 4,7 відсотка.

Зростання економіки стримувалося скороченням її кредитування. Залишки наданих банками кредитів з початку поточного року зменшилися на 32,1 млрд грн, або 3,2 відс., тоді як залишки залучених депозитів зросли на 9,1 млрд грн, або 1,1 відсотка.

При цьому, за даними Національного банку України, чистий приплив прямих іноземних інвестицій у січні – березні поточного року становив 147 млн дол. США, що в 9 разів менше, ніж у відповідному періоді попереднього року.

В умовах економічного зростання заборгованість з виплати заробітної плати за січень – березень поточного року збільшилася на 15,6 відс. – до 2 млрд 69,8 млн грн, з яких 1 млрд 27,7 млн грн – перед працівниками економічно активних підприємств, з них 246,6 млн грн заборговано підприємствами державної і комунальної форм власності.

1.1.1. Одним із основних чинників приросту реального валового внутрішнього продукту стало відновлення зростання експорту товарів, зумовлене насамперед покращенням цінової кон'юнктури на світових товарних ринках.

За даними Національного банку України, експорт товарів, порівняно з першим кварталом 2016 року, зріс на 35,7 відс., найбільше мінеральних продуктів – на 91,9 відс., передусім залізної руди; чорних металів і виробів з них – на 43,2 відс.; продовольчих товарів та сировини для їх виробництва – на 39,3 відс., насамперед олійних і зернових культур. У результаті продовольчі товари і сировина для їх виробництва стали найбільшою складовою товарного експорту – 47,7 відсотка.

Основним чинником збільшення експорту стало зростання цін на окремі українські товари на зовнішніх ринках. Так, за даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, у січні – березні поточного року світові ціни на залізну руду, порівняно з відповідним періодом попереднього року, підвищилися на 77,2 відс., на чорні метали – на 36,7 відсотка.

Експорт товарів до Російської Федерації, порівняно із січнем – березнем попереднього року, збільшився на 50,6 відс., тоді як до країн Європейського Союзу – на 26,1 відсотка. Зокрема, до Росії найбільше експортувалися чорні метали і вироби з них, продукти неорганічної хімії.

1.1.2. Зростання більше як на чверть імпорту товарів стало одним із основних чинників збільшення доходів державного бюджету.

Імпорт товарів, порівняно з січнем – березнем попереднього року, збільшився на 25,4 відс., найсуттєвіше мінеральних продуктів – на 68,2 відс., насамперед природного газу і нафти; продукції машинобудування – на 42,9 відс.; чорних металів і виробів з них – на 27,7 відсотка.

Зокрема, імпорт товарів із Російської Федерації, порівняно із січнем – березнем 2016 року, зріс на 50,2 відс., з країн ЄС – на 25,3 відсотка. Найбільше з Російської Федерації імпортувалися вугілля, нафтопродукти, добрива, чорні метали, продукція машинобудування (ядерні реактори) і продукти неорганічної хімії.

1.2. Споживчі ціни в березні поточного року до грудня попереднього року, за даними Державної служби статистики України, зросли на 3,9 відс., що становило 48 відс. врахованого при затвердженні державного бюджету показника на 2017 рік. Інфляцію визначили подорожчання продуктів харчування, насамперед соціально значущих, і підвищення регульованих державою тарифів на житлово-комунальні послуги.

У звітному періоді ціни на продукти харчування підвищилися на 4,8 відс. і найбільше на такі соціально значущі, як овочі – на 17,2 відс., цукор – на 7,6 відс., сир – на 7,5 відс., хліб і масло – на 6,6 відс., молоко – на 6,1 відсотка. Відповідно до постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 26.02.2015 № 220, підвищилися тарифи на електроенергію, що відпускається населенню, – на 28,1 відсотка. Послуги автодорожнього пасажирського транспорту здорожчали на 10,8 відс., з утримання будинків та прибудинкових територій – на 9,7 відсотка.

Ціни виробників промислової продукції в березні до грудня 2016 року підвищилися на 6,4 відс., що становило три чверті показника, врахованого при затвердженні державного бюджету на поточний рік. Перевищення в 1,6 раза зростання цін виробників промислової продукції над приростом споживчих цін є додатковим чинником активізації інфляційних процесів у наступних періодах.

II. ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

2.1. Доходи державного бюджету в січні – березні поточного року становили 174 млрд 758,8 млн грн, або 23,8 відс. річного плану (734 млрд 489,9 млн грн), у тому числі доходи загального фонду – 162 млрд 486,6 млн грн, або 24,1 відс. річного плану (673 млрд 737,9 млн грн), спеціального фонду – 12 млрд 272,2 млн грн, або 20,2 відс. (60 млрд 752,0 млн гривень). Рівень виконання річного плану доходів державного бюджету на 1 відс. пункт вищий від середньої у 2012 – 2016 роках частки доходів першого кварталу в річній сумі.

Виконання державного бюджету в січні – березні поточного року за основними джерелами доходів наведено в таблиці 2.

Виконання державного бюджету за доходами

млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2017 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – березень	виконано	відс. виконання
	ВСЬОГО ДОХОДІВ	734,5	174,8	23,8	146,9	162,5	110,6
	<i>з них:</i>						
1.	Податок та збір на доходи фізичних осіб	68,7	16,0	23,3	14,5	16,0	110,1
2.	Податок на прибуток підприємств	57,9	13,0	22,5	8,9	13,0	146,2
3.	Рентна плата за користування надрами	42,6	19,2	45,2	23,2	19,2	83,1
4.	Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	71,6	15,0	21,0	14,3	14,5	101,0
5.	Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	41,8	7,7	18,4	6,2	5,7	92,5
6.	Податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування	80,3	23,9	29,8	19,1	23,9	125,4
7.	Податок на додану вартість з ввезених на територію України товарів	212,8	56,2	26,4	48,4	56,2	116,1
8.	Ввізне мито	22,4	5,3	23,5	4,7	4,9	103,8
9.	Частина чистого прибутку (доходу) державних або комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до відповідного бюджету, та дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна або комунальна власність	20,6	2,3	11,2	1,6	2,3	140,4
10.	Власні надходження бюджетних установ	25,4	7,4	29,2	-	-	-

2.1.1. План доходів загального фонду у першому кварталі поточного року перевиконано. Водночас сума надміру сплачених до державного бюджету податків зросла з початку поточного року в 1,6 раза, найбільше – з рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

У помісячному розписі доходів загального фонду Державного бюджету України на 2017 рік плановий показник на січень – березень визначався в сумі 135 млрд 440,1 млн гривень. Міністерство фінансів України протягом першого кварталу збільшило планову суму надходжень рентної плати за користування надрами для видобування природного газу і доходів загального фонду загалом на 11 млрд 500,0 млн гривень.

Скоригований Міністерством фінансів України план доходів загального фонду на перший квартал 2017 року перевиконано на 15 млрд 546,5 млн грн,

або 10,6 відс., при цьому сума надміру сплачених до державного бюджету податків і зборів збільшилася з початку поточного року на 10 млрд 873,8 млн грн, або 56,5 відсотка.

Найбільше зросла сума надміру сплаченої рентної плати за користування надрами для видобування природного газу – на 8 млрд 239,6 млн грн, або у 112,0 раза, що є наслідком проведених у звітному періоді розрахунків на підставі актів звіряння за нарахованими пільгами, субсидіями та компенсаціями населенню або договорів, що визначають обсяг щомісячного споживання ресурсів, і спільних протокольних рішень про організацію взаєморозрахунків за теплопостачання, природний газ та послуги з постачання, транспортування, розподілу природного газу згідно з Порядком перерахування деяких субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг, субсидій та компенсацій, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 11.01.2005 № 20. Зазначені субвенції перераховуються, зокрема, за рахунок надходження до загального фонду державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування природного газу.

Перевиконання планових на перший квартал 2017 року показників окремих доходів загального фонду державного бюджету становило загалом 21 млрд 665,9 млн грн, зокрема:

- податку на додану вартість з ввезених на територію України товарів – 7 млрд 820,6 млн грн, або 16,1 відс.;

- податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування – 4 млрд 842,7 млн грн, або 25,4 відс.;

- податку на прибуток підприємств – 4 млрд 115,3 млн грн, або 46,2 відс.;

- податку та збору на доходи фізичних осіб – 1 млрд 466,0 млн грн, або 10,1 відс.;

- частини чистого прибутку (доходу) державних або комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до відповідного бюджету, та дивідендів (доходу), нарахованих на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна або комунальна власність, – 661,3 млн грн, або 40,4 відсотка.

Водночас за окремими дохідними джерелами загального фонду планові показники надходжень не виконано загалом на суму 6 млрд 119,4 млн грн, зокрема збільшений план рентної плати за користування надрами для видобування природного газу – на 4 млрд 797,0 млн грн, або 23,1 відсотка.

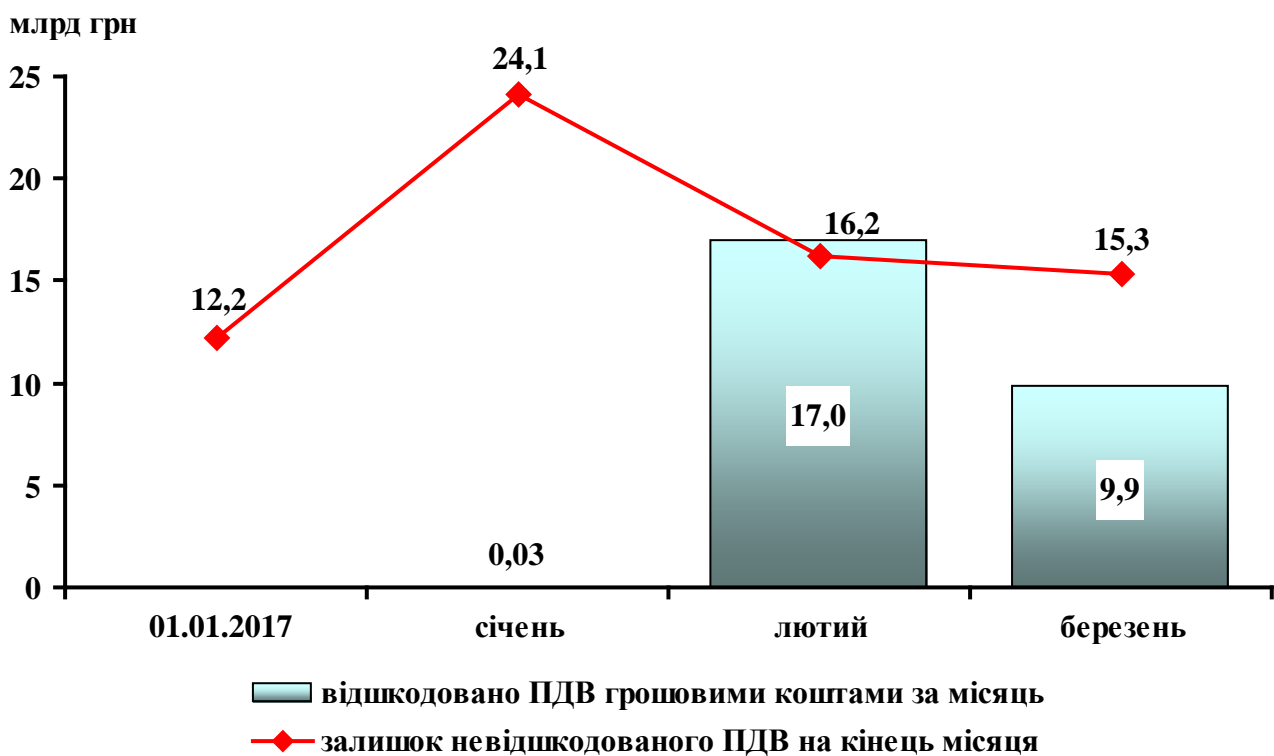
При цьому податковий борг економічно активних підприємств протягом першого кварталу збільшився на 3 млрд 770,4 млн грн, або 8,3 відс., – до 49 млрд 464,5 млн гривень. Крім того, на 1 квітня 2017 року суб'єктам господарювання розстрочено і відстрочено грошових зобов'язань (податкового боргу) на суму 5 млрд 670,4 млн грн, що на 913,7 млн грн, або 19,2 відс., більше,

ніж на початок поточного року. Також у першому кварталі 2017 року платникам податків списано податкових боргів на суму 1 млрд 62,4 млн гривень.

2.1.2. Залишки невідшкодованого платникам податку на додану вартість з простроченим терміном відшкодування з початку поточного року збільшилися в 4,1 раза.

Протягом січня – березня поточного року відшкодування податку на додану вартість платникам здійснювалося нерівномірно: у січні відшкодовано 27,9 млн грн, в лютому – 16 млрд 980,2 млн грн, березні – 9 млрд 920,4 млн грн (діаграма 2).

Діаграма 2. Стан відшкодування податку на додану вартість у січні – березні 2017 року

Загалом протягом січня – березня 2017 року на поточні рахунки грошовими коштами платникам податку на додану вартість відшкодовано 26 млрд 928,5 млн грн, що на 4 млрд 718,3 млн грн, або 21,2 відс., більше, ніж у січні – березні 2016 року. При цьому залишки невідшкодованого платникам податку на додану вартість з початку поточного року збільшилися на 3 млрд 129,8 млн грн, або 25,7 відс., і на 1 квітня 2017 року становили 15 млрд 302,0 млн грн, з яких 2 млрд 33,9 млн грн з простроченим терміном відшкодування, що в 4,1 раза більше, ніж на початок 2017 року.

2.2. Доходи державного бюджету в першому кварталі 2017 року, порівняно з відповідним періодом 2016 року, збільшилися на 35,3 відс., насамперед за рахунок зростання імпорту і цін.

Доходи державного бюджету в січні – березні поточного року, порівняно із січнем – березнем попереднього року, збільшилися на 45 млрд 600,2 млн грн, у тому числі загального фонду – на 41 млрд 59,2 млн грн, або 33,8 відс., спеціального фонду – на 4 млрд 541,0 млн грн, або 58,7 відсотка.

Імпорт товарів у січні – березні 2017 року зріс на 25,4 відс., крім того, середній офіційний курс гривні до долара США збільшився на 5,4 відс., що сприяло збільшенню платежів, які справляються при ввезенні товарів на митну територію України. Зокрема, надходження податку на додану вартість з ввезених на територію України товарів зросли на 16 млрд 542,2 млн грн, або 41,7 відс., ввізного мита – на 653,1 млн грн, або 14,2 відсотка.

Зростання середніх за січень – березень цін виробників промислової продукції, порівняно з відповідним періодом попереднього року, на 38,0 відс. і споживчих цін на 13,9 відс. сприяло збільшенню надходжень податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) у звітному періоді на 12 млрд 630,3 млн грн, або 36,1 відсотка.

У звітному періоді сільськогосподарські підприємства перерахували до державного бюджету податку на додану вартість на 2 млрд 610,8 млн грн більше, ніж у відповідному періоді попереднього року, що зумовлено скасуванням з 1 січня 2017 року спеціального режиму оподаткування сільськогосподарських підприємств.

Середньомісячна заробітна плата у січні – березні поточного року, порівняно з відповідним періодом 2016 року, зросла на 36,9 відс., що, за оцінкою Рахункової палати, збільшило надходження податку на доходи фізичних осіб у першому кварталі 2017 року на 2,6 млрд гривень.

Підвищення, згідно із Законом України від 20.12.2016 № 1791-VIII „Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році”, ставки акцизного податку на тютюн та тютюнові вироби на 40,0 відс. при зменшенні виробництва сигарет на 6,2 відс. збільшило доходи державного бюджету, за оцінкою Рахункової палати, на 1,4 млрд гривень.

III. ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА КРЕДИТУВАННЯ

3.1. Недотримання Кабінетом Міністрів України, Міністерством фінансів України й окремими головними розпорядниками бюджетних коштів положень Бюджетного кодексу України щодо терміну затвердження порядків використання коштів державного бюджету та паспортів бюджетних програм завадило проведенню в першому кварталі 2017 року видатків та наданню кредитів державного бюджету в запланованих обсягах.

3.1.1. Кабінет Міністрів України й окремі головні розпорядники бюджетних коштів не забезпечили своєчасного затвердження порядків використання коштів державного бюджету.

Відповідно до частини сьомої статті 20 Бюджетного кодексу України, порядки використання коштів за бюджетними програмами, вперше визначеними в законі про державний бюджет, затверджуються упродовж 30 днів з дня набрання ним чинності. При цьому за рішенням Кабінету Міністрів України порядки використання коштів державного бюджету затверджуються Кабінетом Міністрів України або головним розпорядником бюджетних коштів державного бюджету за погодженням із Міністерством фінансів України.

Кабінет Міністрів України розпорядженням від 11.01.2017 № 15-р затвердив перелік бюджетних програм, порядки використання коштів державного бюджету за якими визначаються у 2017 році Кабінетом Міністрів України, і зобов'язав головних розпорядників бюджетних коштів забезпечити затвердження порядків використання коштів державного бюджету впродовж 30 днів з дня набрання чинності законом про державний бюджет на 2017 рік.

Натомість з 24 бюджетних програм, включених до переліку бюджетних програм, порядки використання коштів державного бюджету за якими визначаються у 2017 році Кабінетом Міністрів України, порядки використання бюджетних коштів у встановлений термін не затверджені за 21 бюджетною програмою, що стало одним із чинників невиконання окремих бюджетних програм. При цьому за наявності планових призначень на січень – березень не розпочато проведення видатків за десятьма бюджетними програмами на загальну суму 2 млрд 522,1 млн грн, зокрема:

Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України на субвенцію з державного бюджету місцевим бюджетам з погашення різниці між фактичною вартістю і затвердженими тарифами на теплову енергію, опалення, послуги з водопостачання та водовідведення для населення – на 1 млрд 775,0 млн грн;

Державного агентства автомобільних доріг України на будівництво мостового переходу в м. Запоріжжя – на 241,3 млн грн;

Міністерства соціальної політики України на компенсацію підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації на особливий період, – на 233,1 млн грн;

Міністерства аграрної політики та продовольства України на фінансову підтримку сільгосптоваровиробників – на 232,5 млн гривень.

3.1.2. Окремі головні розпорядники бюджетних коштів спільно з Міністерством фінансів України не забезпечили затвердження паспортів бюджетних програм у визначений Бюджетним кодексом України термін.

Відповідно до частини восьмої статті 20 Бюджетного кодексу України, головний розпорядник бюджетних коштів розробляє і протягом 45 днів з дня

набрання чинності законом про державний бюджет затверджує спільно з Міністерством фінансів України паспорти бюджетних програм. За інформацією, розміщеною на офіційному веб-порталі Міністерства фінансів України, станом на 15.02.2017, тобто у термін, визначений у Бюджетному кодексі України, затверджено паспорти 109 з 468 бюджетних програм, визначених у законі про державний бюджет на 2017 рік.

За інформацією, отриманою на запит Рахункової палати, до Державної казначейської служби України на 1 квітня 2017 року не надано 69 паспортів бюджетних програм з проведення видатків та надання кредитів, зокрема:

- для проведення видатків за 62-ма бюджетними програмами:

Міністерства аграрної політики та продовольства України – за 10-ма бюджетними програмами;

Міністерства соціальної політики України – за 9-ма бюджетними програмами;

Міністерства культури України та Міністерства охорони здоров'я України – за 6-ма бюджетними програмами;

- з надання кредитів за 7-ма бюджетними програмами:

Міністерства аграрної політики та продовольства України, Міністерства освіти і науки України – за 2-ма бюджетними програмами;

Міністерства енергетики та вугільної промисловості України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України та Міністерства інфраструктури України – за однією бюджетною програмою.

У результаті заплановані на січень – березень видатки загального фонду за 25-ма бюджетними програмами у сумі 1 млрд 718,3 млн грн не проведені.

3.2. Видатки державного бюджету в першому кварталі поточного року проведені в сумі 184 млрд 559,6 млн грн, або 23,0 відс. річного плану, з них 41,2 відс. – трансферти місцевим бюджетам, насамперед для надання пільг і житлових субсидій, на збільшення яких, порівняно з відповідним періодом попереднього року, спрямовано 70,7 відс. загального зростання видатків.

У січні – березні на поточні видатки спрямовано 183 млрд 400,2 млн грн, або 99,4 відс. загального обсягу, з яких на трансферти органам державного управління інших рівнів – 76 млрд 10,1 млн грн; обслуговування боргових зобов'язань – 31 млрд 614,5 млн грн; оплату праці та нарахування на заробітну плату – 27 млрд 721,9 млн грн; виплату пенсій і допомоги – 26 млрд 11,0 млн гривень.

На капітальні видатки спрямовано 1 млрд 159,5 млн грн, або 0,6 відс. загального обсягу, з яких Національною гвардією України та Національною поліцією України на придбання обладнання і предметів довгострокового користування – 229,0 млн грн, а також Національною гвардією України на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців – 138,5 млн гривень.

Виконання державного бюджету в січні – березні поточного року за основними державними функціями наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Виконання державного бюджету за видатками

млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2017 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – березень	виконано	відс. виконання
	ВСЬОГО ВИДАТКІВ	804,2	184,6	23,0	191,2	175,8	92,0
	<i>з них:</i>						
1.	Загальнодержавні функції	143,7	36,8	25,6	37,6	36,4	96,9
2.	Оборона	68,6	11,5	16,8	12,9	10,4	80,5
3.	Громадський порядок, безпека та судова влада	79,2	15,2	19,3	17,4	13,7	79,1
4.	Економічна діяльність	40,9	4,8	11,6	3,4	2,5	73,5
5.	Охорона навколишнього природного середовища	4,2	1,0	23,7	1,0	0,9	86,4
6.	Охорона здоров'я	15,6	1,8	11,7	3,0	1,6	53,4
7.	Духовний і фізичний розвиток	7,5	1,2	16,1	1,9	1,2	62,3
8.	Освіта	41,0	8,9	21,7	6,5	6,0	91,7
9.	Соціальний захист та соціальне забезпечення	152,6	27,3	17,9	29,9	27,1	90,7
10.	Кошти, що передаються до бюджетів інших рівнів	250,8	76,0	30,3	77,6	76,0	98,0

Захищені видатки загального фонду, визначені статтею 55 Бюджетного кодексу України, проведені у сумі 171 млрд 277,6 млн грн, або 25,3 відс. річного плану, їх частка в загальному обсязі видатків становить 92,8 відс., у видатках загального фонду – 97,4 відсотка.

У січні – березні, порівняно з відповідним періодом попереднього року, видатки державного бюджету зросли на 44 млрд 401,2 млн грн, або 31,7 відс., найбільше на:

- міжбюджетні трансферти – на 31 млрд 394,3 млн грн, або 70,4 відс., з них субвенція на надання пільг та житлових субсидій населенню – на 19 млрд 895,1 млн грн, або в 2,6 раза;

- загальнодержавні функції – на 5 млрд 433,0 млн грн, або 17,3 відс., з них на обслуговування державного боргу – на 3 млрд 787,4 млн грн, або 13,7 відс.; забезпечення діяльності обласних державних адміністрацій – на 797,0 млн грн, або в 2,1 раза;

- громадський порядок, безпеку та судову владу – на 3 млрд 401,5 млн грн, або 28,7 відс., з них на забезпечення діяльності Національної поліції України, Державної служби України з

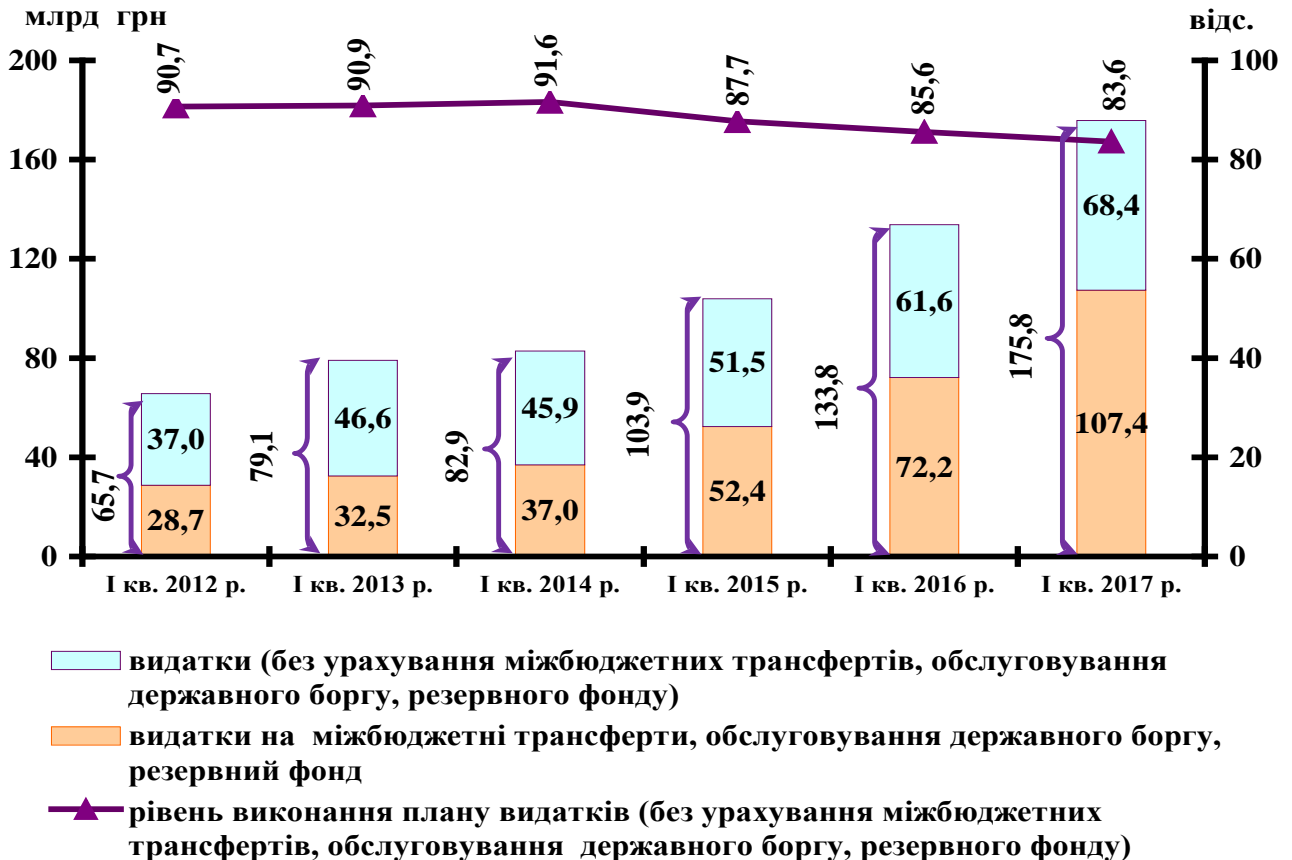
надзвичайних ситуацій, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України – на 1 млрд 742,5 млн грн;

- соціальний захист і соціальне забезпечення – на 887,0 млн грн, або 3,4 відс., з них на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду України – на 712,4 млн грн;

- економічну діяльність – на 840,4 млн грн, або 21,5 відс., з них на дорожнє господарство – на 568,3 млн грн, або 44,9 відсотка.

3.2.1. Видатки загального фонду державного бюджету проведені в сумі 175 млрд 828,3 млн грн, або 23,8 відс. річного плану та 92,0 відс. плану звітного періоду. Видатки (без урахування міжбюджетних трансфертів, обслуговування боргу і резервного фонду) проведені в сумі 68 млрд 411,8 млн грн, або 83,5 відс. плану звітного періоду, при цьому рівень їх проведення нижчий, ніж за відповідний період 2012 – 2016 років, що зумовлено, зокрема, зволіканням із погодженням і затвердженням порядків використання коштів, паспортів бюджетних програм та проведенням закупівель (діаграма 3).

Діаграма 3. Виконання видатків загального фонду державного бюджету в першому кварталі 2012 – 2017 років

Планові показники не виконано внаслідок:

- неповного розподілу окремими головними розпорядниками бюджетних коштів відкритих асигнувань у сумі 7,0 млрд грн, з яких Міністерством соціальної політики України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду України – 30,0 відс., Міністерством оборони України на забезпечення діяльності Збройних Сил України та підготовку військ – 21,4 відс.;

- невикористання окремими головними розпорядниками бюджетних коштів направлених відкритих асигнувань на суму 6 млрд 478,5 млн грн, з них найбільше:

Міністерством внутрішніх справ України – 1 млрд 503,8 млн грн, або 14,4 відс. направлених відкритих асигнувань, з яких на виконання завдань та функцій Національної гвардії України – 54,6 відс.;

Міністерством охорони здоров'я України – 1 млрд 290,9 млн грн, або 50,1 відс. направлених відкритих асигнувань;

Міністерством освіти і науки України – 484,4 млн грн, або 8,8 відс. направлених відкритих асигнувань, з них на підготовку кадрів вищими навчальними закладами I–IV рівня акредитації та забезпечення діяльності їх баз практики та виплату академічних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів – 41,8 відсотка.

Із 376 бюджетних програм не розпочато проведення видатків за 34-ма бюджетними програмами на 2 млрд 78,3 млн грн, або 2,5 відс. плану звітнього періоду, з них:

- Міністерства охорони здоров'я України на здійснення медичних заходів окремих державних програм, комплексних заходів програмного характеру – 992,4 млн грн;

- Міністерства соціальної політики України на компенсацію підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації на особливий період, – 233,1 млн грн;

- Міністерства аграрної політики та продовольства України на фінансову підтримку сільгосптоваровиробників – 177,7 млн гривень.

У запланованих обсягах здійснені видатки за 5-ма бюджетними програмами на суму 405,5 млн грн, з яких видатки Міністерства енергетики та вугільної промисловості України на державну підтримку вугледобувних підприємств на часткове покриття витрат із собівартості готової товарної вугільної продукції – 82,8 відсотка.

У звітному періоді Кабінет Міністрів України прийняв рішення щодо виділення коштів з резервного фонду державного бюджету в сумі 316,1 млн грн, або 21,1 відс. затвердженого на рік обсягу. На виконання цих рішень Державна

казначейська служба України відкрила головним розпорядникам бюджетних коштів асигнування на суму 124,6 млн грн, або 100,0 відс. плану звітного періоду. Направлені відкриті асигнування на здійснення видатків становили 10,8 млн грн, або 8,6 відс. плану, з яких касові видатки – 10,7 млн грн, або 99,3 відс. направлених асигнувань. Кошти резервного фонду використані переважно на надання грошової допомоги постраждалим і сім'ям осіб, які загинули під час участі в антитерористичній операції та внаслідок аварії у відокремленому підрозділі „Шахта „Степова” державного підприємства „Львіввугілля” у селі Глухів Сокальського району Львівської області.

3.2.2. Видатки спеціального фонду становили 8 млрд 731,5 млн грн, або 13,6 відс. річного плану. При цьому рівень проведення видатків на 3,4 відс. пункту нижчий, ніж у середньому за відповідний період 2012 – 2016 років, що свідчить про недоліки планування окремих джерел формування, неналежну організацію проведення видатків.

У Законі України від 21.12.2016 № 1801-VIII „Про Державний бюджет України на 2017 рік” видатки спеціального фонду затверджені в сумі 60 млрд 318,9 млн гривень. Однак недоліки планування власних надходжень бюджетних установ і залишків коштів спеціального фонду попереднього року призвели до збільшення бюджетних призначень спеціального фонду вже в першому кварталі. Уточнені головними розпорядниками бюджетних коштів у звітному періоді планові показники видатків спеціального фонду перевищили затверджені у законі річні обсяги на 4 млрд 55,2 млн грн, або 6,7 відс., зокрема Міністерством оборони України – на 952,9 млн грн, або 40,9 відс.; Міністерством внутрішніх справ України – на 732,2 млн грн, або 15,4 відс.; Міністерством освіти і науки України – на 515,2 млн грн, або 5,5 відсотка.

Водночас неналежна організація проведення видатків окремими учасниками бюджетного процесу призвела до неповного використання ресурсів спеціального фонду, зокрема за наявності надходжень:

- частини акцизного податку з вироблених в Україні і ввезених на митну територію України пального та транспортних засобів, ввізного мита на нафтопродукти і транспортні засоби та шини до них і плати за проїзд автомобільними дорогами транспортних засобів, самохідних машин та механізмів, вагові та габаритні параметри яких перевищують нормативні, у сумі 2 млрд 799,3 млн грн, або 19,8 відс. плану на рік, відповідні видатки за двома бюджетними програми Державного агентства автомобільних доріг України проведені в сумі 1 млрд 826,7 млн грн, або 65,3 відс. наявних ресурсів і 12,8 відс. річного плану. Крім того, Агентством у першому кварталі не використовувався залишок коштів, залучених під державні гарантії в 2012 і 2013 роках, який, відповідно до пункту 12 статті 14 закону про державний бюджет, мав спрямовуватися на розвиток мережі й утримання автомобільних доріг загального користування;

- судового збору в сумі 767,8 млн грн, або 35,9 відс. плану на рік, відповідні видатки за бюджетними програмами Державної судової адміністрації, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищого господарського суду України, Вищого адміністративного суду України проведені в сумі 193,3 млн грн, або 25,2 відс. наявних коштів і 8,9 відс. річного плану;

- коштів від реалізації матеріальних цінностей державного резерву і розброньованих цінностей мобілізаційного резерву в сумі 143,3 млн грн, або 69,9 відс. плану на рік, відповідні видатки за двома бюджетними програмами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України на накопичення (приріст) матеріальних цінностей державного матеріального резерву й обслуговування державного матеріального резерву проведені в сумі 54,3 млн грн, або 37,9 відс. наявних ресурсів і 8,3 відс. плану на рік;

- коштів від сплати інвалідами часткової вартості автомобілів, від реалізації автомобілів, повернутих інвалідами, і до Фонду соціального захисту інвалідів у сумі 93,2 млн грн, або 63,0 відс. плану на рік, відповідні видатки на заходи із соціальної, трудової та професійної реабілітації інвалідів проведені в сумі 26,5 млн грн, або 28,4 відс. наявних ресурсів і 17,5 відс. плану на рік;

- коштів до Державного спеціалізованого фонду фінансування загальнодержавних витрат на авіаційну діяльність та участь України в міжнародних авіаційних організаціях у сумі 44,7 млн грн, або 23,5 відс. плану на рік, відповідні видатки за бюджетною програмою Міністерства інфраструктури України проведені в сумі 24,5 млн грн, або 54,8 відс. наявних ресурсів і 12,9 відс. плану на рік.

3.3. Кредиторська заборгованість розпорядників і одержувачів коштів державного бюджету за видатками зростає на 331,9 млн грн, або 12,4 відс., – до 3 млрд 8,3 млн грн, із неї прострочена – 64,4 відсотка.

Найбільші суми кредиторської заборгованості обліковуються у:

- Міністерстві аграрної політики та продовольства України – 929,4 млн грн, з неї прострочена – 83,9 відс., зокрема за бюджетними програмами на створення оптових ринків сільськогосподарської продукції, проведення земельної реформи, підтримку заходів в агропромисловому комплексі, підтримку розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників і ягідників та нагляд за ними і державну підтримку галузі тваринництва рахується заборгованість у сумі 840,6 млн грн, з неї прострочена – 87,4 відс.;

- Міністерстві соціальної політики України – 257,2 млн грн, з яких 90,0 відс. – поточна заборгованість за нараховану в лютому допомогу громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

- Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України – 179,7 млн грн, з неї прострочена – 87,7 відс., зокрема за видатками на реконструкцію і

будівництво систем центрального водовідведення рахується заборгованість у сумі 121,1 млн грн, з неї прострочена – 99,8 відсотка.

3.4. Дебіторська заборгованість розпорядників і одержувачів коштів державного бюджету за видатками зменшилася на 2 млрд 47,0 млн грн, або 15,7 відс., – до 10 млрд 954,5 млн грн, із неї прострочена – 12,7 відсотка.

Найбільші суми дебіторської заборгованості, яка виникла внаслідок здійснення попередньої оплати виконавцями бюджетних програм для закупівлі спеціального обладнання й устаткування, необхідного для розроблення і виготовлення озброєння, військової та спеціальної техніки, закупівлі лікарських засобів та виробів медичного призначення відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23.04.2014 № 117 „Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти”, обліковуються у Міністерстві охорони здоров'я України – 3 млрд 908,5 млн грн, з неї прострочена – 2,5 відс., Міністерстві оборони України – 2 млрд 690,9 млн грн, з неї прострочена – 16,3 відс., Міністерстві внутрішніх справ України – 754,2 млн грн, з неї прострочена – 20,5 відсотка. Отримання виконавцями бюджетних програм зазначених міністерств у січні – березні товарів, робіт і послуг, оплата яких здійснена у попередні роки, сприяло зменшенню їх дебіторської заборгованості на 1 млрд 675,5 млн гривень.

3.5. У січні – березні поточного року до державного бюджету повернено кредитів у сумі 1 млрд 498,2 млн грн, або 24,1 відс. плану на рік, надано кредитів у сумі 1 млрд 439,9 млн грн, або 9,8 відс. річного плану. Низький рівень вибірки коштів, залучених від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів, свідчить про неналежну організацію впровадження таких проектів і збільшує ризики чергового перенесення термінів їх завершення.

За бюджетною програмою Міністерства аграрної політики та продовольства України не поверталися кошти, що надавалися на формування державного інтервенційного фонду Аграрним фондом, а також для закупівлі матеріально-технічних ресурсів для потреб сільськогосподарських товаровиробників.

Жодна з 10-ти бюджетних програм з надання кредитів для реалізації інвестиційних проектів за рахунок кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій, не виконана в запланованих обсягах, що спричинено неналежною організацією впровадження інвестиційних проектів, зокрема тривалим проведенням конкурсних торгів відповідно до вимог кредиторів, погодженням змін до контрактів і робочої документації, недотриманням підрядниками графіків робіт, відсутністю порядків використання коштів і паспортів бюджетних програм за окремими бюджетними програмами.

На надання таких кредитів спрямовано 1 млрд 38,0 млн грн, або 8,2 відс. річного плану і 26,7 відс. плану звітного періоду, зокрема на:

- розвиток міської інфраструктури і заходи в секторі централізованого теплопостачання України, розвиток системи водопостачання та водовідведення в м. Миколаєві, на реконструкцію та розвиток системи комунального водного господарства м. Чернівці – у сумі 61,4 млн грн, або 4,4 відс. річного плану і 13,4 відс. плану звітного періоду, що спричинено тривалим проведенням значних за обсягом процедур закупівель, необхідністю перегляду бізнес-планів для комунальних підприємств – учасників проекту;

- будівництво повітряної лінії 750 кВ Рівненська АЕС – Київська – у сумі 25,2 млн грн, або 2,4 відс. і 11,8 відс. відповідно, що зумовлено тривалим узгодженням з кредиторами робочої документації.

Не надавалися кредити для реалізації проектів з:

- підвищення надійності постачання електроенергії в Україні за бюджетною програмою Міністерства палива та енергетики України, що насамперед спричинено тривалим проведенням процедур закупівель і погодженням контрактів з кредиторами;

- розвитку муніципальної інфраструктури та відновлення Сходу України за бюджетними програмами Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, що зумовлено, зокрема, тривалим узгодженням процедур та критеріїв відбору проектів і відсутністю затвердженого паспорта бюджетної програми;

- фінансування проектів розвитку за рахунок коштів, залучених державою, за бюджетною програмою Міністерства фінансів України.

IV. ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ДЕРЖАВНИЙ БОРГ

4.1. Державний бюджет у першому кварталі 2017 року виконано з дефіцитом, який становив 12,5 відс. планового річного обсягу. Заплановані на звітний період надходження для фінансування державного бюджету виконані на 52,0 відс. і отримані насамперед від державних внутрішніх запозичень для збільшення статутного капіталу банків.

Унаслідок перевиконання плану доходів і невиконання планових призначень за видатками загальний фонд державного бюджету виконано з дефіцитом у сумі 12 млрд 334,0 млн грн, що на 31 млрд 241,2 млн грн, або 71,7 відс., менше плану на звітний період. Водночас за рахунок здійснення видатків і надання кредитів у меншому обсязі, ніж отримано доходів та коштів від повернення кредитів, спеціальний фонд державного бюджету виконано з профіцитом у сумі 2 млрд 591,3 млн грн при запланованому річному дефіциті 15 млрд 805,4 млн гривень. У результаті у січні – березні поточного року державний бюджет виконано з дефіцитом у сумі 9 млрд 742,7 млн гривень.

У січні – березні 2017 року для фінансування державного бюджету залучено 44 млрд 897,6 млн грн, що на 41 млрд 504,4 млн грн, або 48,0 відс., менше плану на звітний період. Менше плану отримано надходжень від державних зовнішніх запозичень – на 23 млрд 98,1 млн грн, або 93,1 відс., державних внутрішніх запозичень – на 16 млрд 794,2 млн грн, або 32,1 відс., і приватизації державного майна – на 5 млрд 519,4 млн грн, або 99,7 відсотка.

Крім того, у першому кварталі не залучалися заплановані у сумі 3 млрд 824,5 млн грн кошти єдиного казначейського рахунку. Натомість використано частину залишку коштів на початок року в сумі 7 млрд 731,8 млн гривень. У результаті обсяг коштів державного бюджету, що обліковуються на рахунках Державної казначейської служби України, з початку року зменшився на 4 млрд 580,5 млн грн, або 13,2 відс., – до 30 млрд 37,9 млн гривень.

Виконання державного бюджету в січні – березні поточного року в частині фінансування наведено в таблиці 4.

Таблиця 4

Фінансування державного бюджету

млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2017 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – березень	виконано	відс. виконання
	ФІНАНСУВАННЯ (ряд. I – ряд. II)	78,1	9,7	12,5	43,6	12,3	28,3
I.	Фінансування в частині надходжень – всього,	234,8	44,9	19,1	81,6	47,5	58,2
	<i>зокрема:</i>						
1.1.	Внутрішні запозичення	130,3	35,4	27,2	52,3	35,4	67,9
1.2.	Зовнішні запозичення	86,8	1,7	2,0	20,0	-	-
1.3.	Надходження від приватизації державного майна	17,1	0,02	0,1	5,5	0,02	0,3
1.4.	Витрачання залишків бюджетних коштів	0,6	7,7 в 13 р. б.		0,0	12,0	-
II.	Фінансування в частині витрат – всього,	156,7	35,2	22,4	38,0	35,2	92,4
	<i>у тому числі:</i>						
2.1.	Погашення внутрішнього боргу	98,6	5,9	5,9	5,9	5,9	100,0
2.2.	Погашення зовнішнього боргу	30,9	2,9	9,4	5,8	2,9	50,2
2.3.	Придбання цінних паперів	27,2	26,4	97,1	26,4	26,4	100,0

Від державних запозичень отримано 82,7 відс. надходжень для фінансування державного бюджету, або 37 млрд 148,8 млн грн, що на 51,8 відс. менше плану. Порівняно з відповідним періодом попереднього року ці надходження зменшилися на 35,3 відс., як наслідок,

зменшилася їх частка у загальній сумі надходжень державного бюджету на 13,2 відс. пункту – до 17,4 відсотка. У звітному періоді здійснювалися насамперед довгострокові (75,6 відс.) і середньострокові (19,4 відс.) державні запозичення, що сприятиме збільшенню терміну обігу боргових зобов'язань.

На внутрішньому ринку розміщено цінних паперів на суму 35 млрд 447,8 млн грн, що менше на 32,1 відс. плану на звітний період і на 9,4 відс. надходжень у відповідному періоді 2016 року. Зокрема, для збільшення статутного капіталу публічних акціонерних товариств „Державний ощадний банк України”, „Державний експортно-імпортний банк України” і комерційний банк „ПРИВАТБАНК” випущено десяти- і п'ятнадцятирічні облігації внутрішньої державної позики на загальну суму 26 млрд 387,9 млн гривень.

Надходження від державних зовнішніх запозичень становили 1 млрд 701,0 млн грн і отримані до спеціального фонду від міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів.

У першому кварталі поточного року до державного бюджету надійшло коштів від приватизації державного майна у сумі 17,0 млн грн, або 0,3 відс. плану звітного періоду і 0,1 відс. річного плану. Порівняно з відповідним періодом 2016 року, надходження коштів від приватизації державного майна зменшилися на 7,3 млн грн, або 30,0 відсотка.

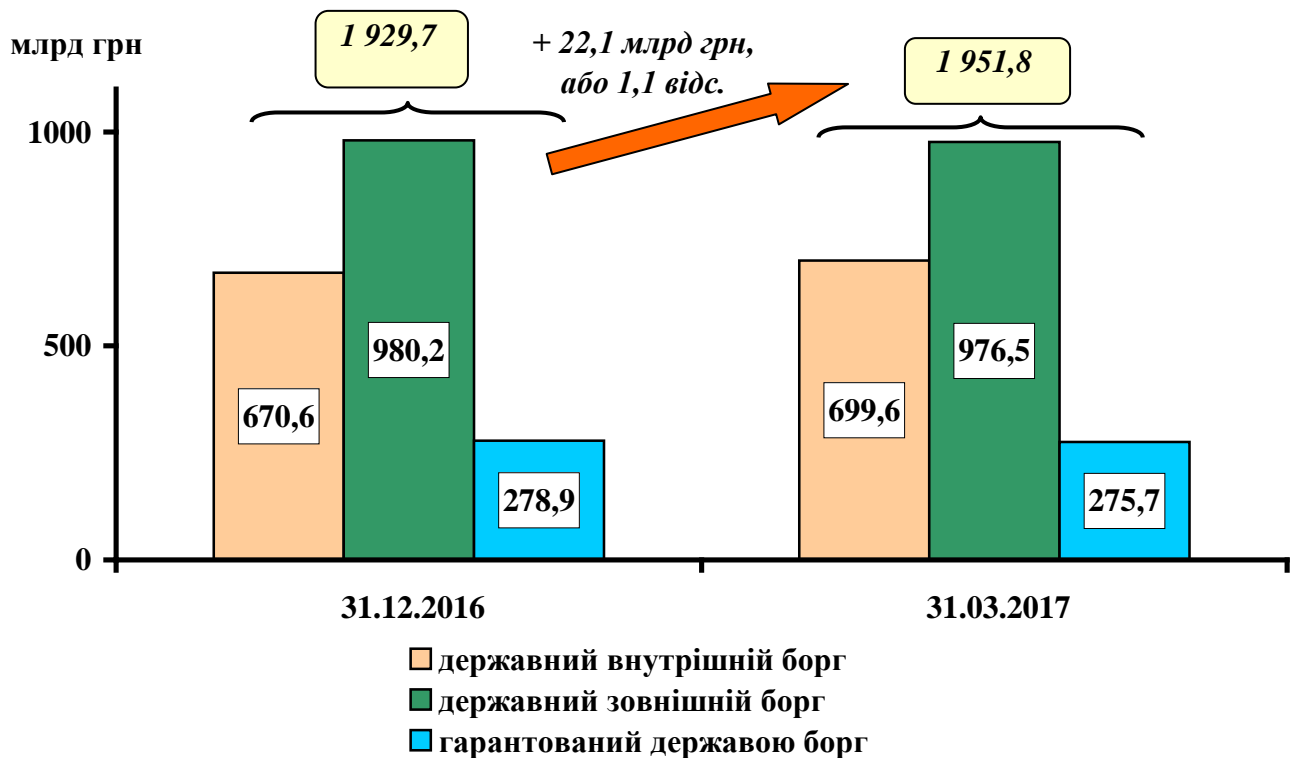
4.2. Упродовж січня – березня 2017 року зріс загальний обсяг державного та гарантованого державою боргу, що зумовлено насамперед випуском облігацій внутрішньої державної позики.

Державний і гарантований державою борг у січні – березні 2017 року зріс на 1,1 відс. – до 1 трлн 951 млрд 846,1 млн грн (діаграма 4). У зв'язку із здійсненням переважно внутрішніх державних запозичень частка зобов'язань в іноземній валюті зменшилася на 1,2 відс. пункту, проте залишалася значною – 68,5 відсотка.

Державний борг унаслідок перевищення надходжень від державних запозичень над витратами на погашення державного боргу збільшився на 1,5 відс. – до 1 трлн 676 млрд 127,5 млн гривень. При цьому державний внутрішній борг у результаті насамперед випуску облігацій внутрішньої державної позики для докапіталізації банків збільшився на 4,3 відс. – до 699 млрд 600,3 млн грн, зовнішній борг за рахунок ревальвації гривні до долара США зменшився на 0,4 відс. – до 976 млрд 527,2 млн гривень.

Гарантований державою борг зменшився на 1,2 відс. – до 275 млрд 718,6 млн гривень. Державні гарантії у звітному періоді не надавалися.

Діаграма 4. Державний і гарантований державою борг

4.3. У першому кварталі 2017 року після проведеної в 2015 – 2016 роках реструктуризації частини державного і гарантованого державою зовнішнього боргу витрати на виконання боргових зобов'язань становили 19,1 відс. витрат державного бюджету.

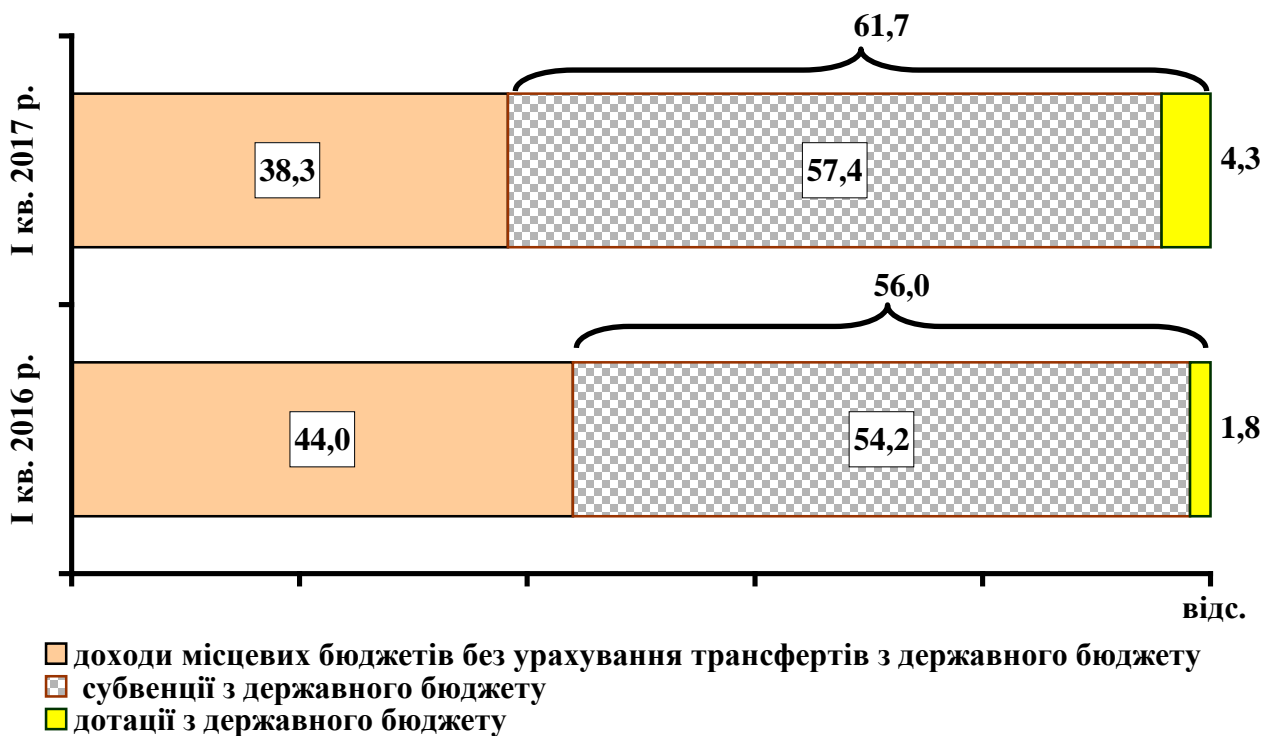
Загальні витрати державного бюджету на погашення й обслуговування державного і гарантованого державою боргу становили 42 млрд 185,2 млн грн, або 93,1 відс. плану на звітний період, у тому числі на обслуговування державного боргу – 31 млрд 387,9 млн грн, або 99,7 відс., погашення державного внутрішнього боргу – 5 млрд 855,5 млн грн, або 100,0 відс., погашення державного зовнішнього боргу – 2 млрд 911,5 млн грн, або 50,2 відс., виконання боргових зобов'язань за кредитами, залученими під державні гарантії, – 2 млрд 30,3 млн грн, або 94,6 відсотка.

Порівняно із січнем – березнем 2016 року, ці витрати зменшилися на 12 млрд 391,9 млн грн, або 22,7 відс., при цьому зменшилися витрати на погашення державного внутрішнього боргу – на 16 млрд 344,5 млн грн, або 73,6 відс., і сплату зобов'язань за гарантованими запозиченнями – на 137,3 млн грн, або 6,3 відс., проте збільшилися видатки на обслуговування державного боргу – на 3 млрд 787,3 млн грн, або 13,7 відс., і витрати на погашення державного зовнішнього боргу – на 302,6 млн грн, або 11,6 відсотка.

V. МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ ТА МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ

5.1. У січні – березні поточного року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, частка наданих з державного бюджету трансфертів у доходах місцевих бюджетів більша на 5,7 відс. пункту і становила 61,7 відс., у тому числі частка субвенцій – 57,4 відс. (діаграма 5). За рахунок субвенцій проведено 72,8 відс. видатків місцевих бюджетів на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення. Зазначене свідчить про збільшення залежності виконання місцевих бюджетів від трансфертів з державного бюджету, щодо яких органи місцевого самоврядування не мають права визначати напрями використання.

Діаграма 5. Структура доходів місцевих бюджетів у першому кварталі 2016 – 2017 років

У звітному періоді Державна казначейська служба України відкрила асигнувань головним розпорядникам бюджетних коштів у частині трансфертів з державного бюджету на суму 76 млрд 243,8 млн грн, або 95,7 відс. плану на січень – березень, з яких місцевим бюджетам перераховано 76 млрд 17,8 млн грн, у тому числі субвенцій – 70 млрд 805,1 млн грн, або 95,1 відс. плану, дотацій – 5 млрд 212,7 млн грн, або 100,0 відс. плану.

Загальний обсяг наданих у звітному періоді з державного бюджету трансфертів місцевим бюджетам, порівняно з відповідним періодом 2016 року, збільшився в 1,7 раза, при цьому обсяг субвенцій – в 1,6 раза, дотацій – в 3,7 раза. У результаті частка субвенцій у загальному обсязі трансфертів з державного бюджету зменшилася на 3,7 відс. пункту і становила 93,1 відс., відповідно, частка дотацій збільшилася до 6,9 відсотка.

У десяти із двадцяти п'яти регіонів України частка трансфертів з державного бюджету в доходах місцевих бюджетів становила більше 70,0 відс. (у першому кварталі 2016 року – п'ять таких регіонів), у дев'яти регіонах – від 60,0 до 70,0 відс., у п'яти – від 50,0 до 60,0 відс. і в бюджеті м. Києва – 30,7 відсотка.

5.1.1. У звітному періоді не розпочато перерахування з державного бюджету місцевим бюджетам п'яти субвенцій на суму 2 млрд 469,1 млн грн, що спричинено неприйняттям або несвоєчасним прийняттям Кабінетом Міністрів України рішень щодо порядків та умов надання окремих субвенцій.

Уряд розпорядженням від 11.01.2017 № 15-р затвердив перелік бюджетних програм, порядки використання коштів державного бюджету за якими визначаються у 2017 році Кабінетом Міністрів України, і зобов'язав головних розпорядників бюджетних коштів забезпечити затвердження порядків використання коштів державного бюджету впродовж 30 днів з дня набрання чинності законом про державний бюджет на 2017 рік.

При цьому Кабінет Міністрів України не визначив, зокрема, порядку і умов надання у 2017 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення різниці між фактичною вартістю та затвердженими тарифами на теплову енергію, опалення, послуги з водопостачання і водовідведення для населення, тому місцевим бюджетам не перераховано передбачених у помісячному розписі державного бюджету асигнувань на лютий – березень у сумі 1 млрд 775,0 млн гривень.

Крім того, з порушенням терміну Кабінет Міністрів України затвердив порядки та умови надання субвенцій, зокрема, на:

- державну підтримку особам з особливими освітніми потребами (постанова від 14.02.2017 № 88, що набрала чинності 28 лютого), тому передбачені в помісячному розписі державного бюджету асигнування на лютий – березень у сумі 38,1 млн грн перераховані місцевим бюджетам у березні;

- проведення робіт, пов'язаних із створенням і забезпеченням функціонування центрів надання адміністративних послуг у форматі „Прозорий офіс” (постанова від 20.03.2017 № 166, що набрала чинності 28 березня), у результаті місцевим бюджетам не перераховано передбачених у помісячному розписі державного бюджету асигнувань на березень у сумі 7,1 млн гривень.

5.1.2. Підвищення у 2016 році тарифів на житлово-комунальні послуги, насамперед на опалення, зумовило збільшення у першому кварталі поточного року у 2,6 раза, порівняно з відповідним періодом попереднього року, видатків державного бюджету на субвенцію для надання пільг і житлових субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг. При цьому річний план цієї субвенції

виконано на 68,6 відс., що у 2,4 раза вище середнього рівня за відповідний період 2012 – 2016 років.

Для забезпечення виконання фактичних зобов'язань місцевих бюджетів з надання пільг, субсидій і допомоги з державного бюджету перераховані чотири субвенції у сумі 45 млрд 469,3 млн грн, що в 1,9 раза більше, ніж у відповідному періоді попереднього року. Так, перераховано субвенції для надання пільг і житлових субсидій населенню на:

- оплату житлово-комунальних послуг – 32 млрд 280,7 млн грн, або 99,8 відс. плану на січень – березень, що в 2,6 раза більше, ніж у відповідному періоді попереднього року;

- придбання твердого і рідкого пічного побутового палива та скрапленого газу – 295,0 млн грн, або 47,5 відс., що більше на 34,8 відсотка.

На виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам, тимчасової державної допомоги дітям та допомоги для догляду за інвалідами I чи II групи внаслідок психічного розладу перерахована субвенція у сумі 12 млрд 725,0 млн грн, або 98,0 відс. плану звітного періоду, що на 17,9 відс. більше, ніж у січні – березні попереднього року; на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям та прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу і прийомних сім'ях за принципом „гроші ходять за дитиною”, оплату послуг із здійснення патронату над дитиною та виплату соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя – 168,6 млн грн, або 88,1 відс. плану, що більше на 17,4 відсотка.

Перерахування субвенцій у менших, ніж заплановано, обсягах зумовлено насамперед тим, що, згідно з Порядком фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2002 № 256, органи Державної казначейської служби України перераховують суми субвенцій відповідно до помісячного розпису асигнувань державного бюджету, але у межах фактичних зобов'язань місцевих бюджетів щодо надання пільг, житлових субсидій і допомоги окремим категоріям громадян.

5.1.3. У січні – березні поточного року, порівняно з відповідним періодом 2016 року, в 1,5 раза збільшилися видатки державного бюджету на трансфери місцевим бюджетам, що спрямовуються на делеговані повноваження у галузях освіти й охорони здоров'я. При цьому плановий обсяг освітньої та медичної субвенцій визначався за відсутності затверджених державних соціальних стандартів і нормативів в описовому та вартісному вигляді.

Відповідно до Закону України від 28.12.2014 № 79-VIII „Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин”,

Кабінету Міністрів України доручалося до 1 березня 2015 року забезпечити затвердження державних соціальних стандартів і нормативів в описовому та вартісному вигляді за кожним із делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень. Згідно із Законом України від 20.12.2016 № 1789-VIII „Про внесення змін до Бюджетного кодексу України”, термін затвердження зазначених стандартів і нормативів продовжено до 1 березня 2017 року.

У 2016 році Кабінет Міністрів України розробив та подав до Верховної Ради України законопроект від 04.05.2016 № 4575 „Про внесення змін до Закону України „Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” (щодо удосконалення системи соціальних стандартів)”. Однак на 1 квітня 2017 року державні соціальні стандарти і нормативи в описовому та вартісному вигляді за кожним із делегованих державою місцевому самоврядуванню повноважень не затверджені.

У звітному періоді з державного бюджету перераховано місцевим бюджетам на проведення видатків у галузі освіти й охорони здоров'я п'ять субвенцій і додаткову дотацію у загальній сумі 29 млрд 46,0 млн грн, або 98,4 відс. плану на січень – березень, що на 48,4 відс. більше, ніж у відповідному періоді попереднього року, зокрема на:

- медичну субвенцію спрямовано 13 млрд 575,0 млн грн, або 99,1 відс., що більше на 33,5 відс.;

- освітню субвенцію – 11 млрд 681,9 млн грн, або 97,1 відс., що більше на 24,3 відс.;

- здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти й охорони здоров'я місцевим бюджетам надано додаткову дотацію в сумі 3 млрд 722,6 млн грн, або 99,9 відс., що у 2016 році не надавалася.

5.2. У звітному періоді доходи місцевих бюджетів становили 123 млрд 250,9 млн грн, або 28,8 відс. річного плану, і зросли, порівняно із відповідним періодом попереднього року, на 43 млрд 507,5 млн грн, або 54,6 відсотка.

Доходи місцевих бюджетів без урахування трансфертів з державного бюджету, порівняно з відповідним періодом попереднього року, збільшилися на 12 млрд 113,2 млн грн, або 34,5 відс., – до 47 млрд 233,1 млн грн, однак їх частка у загальному обсязі доходів зменшилася на 5,7 відс. пункту – до 38,3 відсотка.

Зокрема, найбільше збільшилися надходження до місцевих бюджетів:

- податку на доходи фізичних осіб – на 6 млрд 846,9 млн грн, або 42,5 відс., переважно за рахунок зростання середньої заробітної плати на 36,9 відс.;

- єдиного податку – на 1 млрд 960,3 млн грн, або 54,2 відс.;
- податку на майно – на 1 млрд 132,3 млн грн, або 21,0 відс.;
- екологічного податку – на 456,2 млн грн, або в 2,1 раза;
- власних надходжень бюджетних установ – на 354,3 млн грн, або 10,9 відсотка.

5.3. Видатки місцевих бюджетів проведені в сумі 109 млрд 490,9 млн грн, або 25,6 відс. річного плану, що більше, ніж у січні – березні попереднього року, на 44 млрд 187,4 млн грн, або 67,7 відсотка. Частка видатків місцевих бюджетів у видатках зведеного бюджету збільшилася на 9,6 відс. пункту – до 49,9 відсотка.

У звітному періоді майже удвічі зросли видатки на соціальне забезпечення населення, що насамперед спричинено підвищенням тарифів на житлово-комунальні послуги і збільшенням одержувачів житлових субсидій в опалювальний сезон. Також у 16,4 раза збільшилися видатки на виконання окремих заходів з реалізації державних (регіональних) програм, не віднесених до заходів розвитку, які переважно спрямовані вищим навчальним закладам освіти I–IV рівня акредитації та центрам первинної медичної допомоги, екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, станціям екстреної (швидкої) допомоги, медичної допомоги тощо.

Найбільше видатків спрямовано на соціальний захист і соціальне забезпечення – 44,1 відс., освіту – 26,8 відс., охорону здоров'я – 14,8 відсотка. Порівняно з відповідним періодом попереднього року, частка видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення у загальній сумі видатків місцевих бюджетів збільшилася на 5,4 відс. пункту, натомість частки видатків на охорону здоров'я й освіту зменшилися на 2,9 та 1,8 відс. пункту відповідно.

Для забезпечення проведення захищених видатків загального фонду місцевих бюджетів з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів надано позик у сумі 93,8 млн грн, що на 73,4 млн грн, або в 4,6 раза, більше, ніж у відповідному періоді попереднього року. На 1 квітня 2017 року заборгованість за наданими з початку року позиками становила 33,8 млн гривень.

Для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій до загального фонду державного бюджету з місцевих бюджетів перераховано реверсну дотацію в сумі 973,8 млн грн, або 99,3 відс. призначень звітного періоду. Також до спеціального фонду державного бюджету з місцевих бюджетів перераховано субвенцію на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів у сумі 526,0 млн грн, або 106,4 відс. річного плану.

Кредиторська заборгованість розпорядників і одержувачів коштів місцевих бюджетів збільшилася на 8 млрд 878,3 млн грн, або 33,5 відс., – до 35 млрд 391,9 млн грн, з неї прострочена – 36,7 відсотка. Заборгованість

збільшилася переважно з надання пільг, субсидій, допомоги й інших виплат населенню – на 6 млрд 925,1 млн грн, або 29,2 відс., – до 30 млрд 653,9 млн грн, з якої прострочена – 41,0 відсотка.

Дебіторська заборгованість збільшилася на 269,6 млн грн, або 11,5 відс., – до 2 млрд 622,8 млн грн, з неї прострочена – 14,3 відс., за рахунок збільшення заборгованості за проведені роботи з капітального ремонту – на 314,7 млн грн, або в 6,3 раза, – до 374,2 млн грн, оплату комунальних послуг та енергоносіїв – на 133,7 млн грн, або в 5,8 раза, – до 161,4 млн гривень.

ПІДСУМОВУЮЧИ ВИСНОВКИ, РАХУНКОВА ПАЛАТА ВІДЗНАЧАЄ:

1. Державний бюджет України в першому кварталі 2017 року виконувався в умовах уповільнення зростання реального валового внутрішнього продукту.

2. При перевиконанні у першому кварталі 2017 року плану доходів загального фонду не виконано плану видатків і надання кредитів. Для фінансування загального фонду державного бюджету залучено 58,2 відс. запланованих на звітний період надходжень, з яких 75 відс. – державні внутрішні запозичення.

3. Доходи державного бюджету в січні – березні поточного року становили 174,8 млрд грн, або 23,8 відс. планового річного обсягу. План доходів загального фонду на перший квартал 2017 року перевиконано на 15,5 млрд грн, при цьому обсяг надміру сплачених до державного бюджету податків і зборів збільшився з початку поточного року на 10,9 млрд грн, або в 1,6 раза, з них сума надміру сплаченої рентної плати за користування надрами для видобування природного газу зросла на 8,2 млрд грн, що є наслідком проведених взаєморозрахунків за нараховані пільги, субсидії та компенсації населенню.

Бюджетне відшкодування податку на додану вартість здійснювалося нерівномірно, залишки невідшкодованого платникам податку на додану вартість з початку поточного року збільшилися на 25,7 відс., з простроченим терміном відшкодування – в 4,1 раза.

4. Видатки державного бюджету проведені в сумі 184,6 млрд грн, або 23,0 відс. річного плану. При цьому план видатків загального фонду державного бюджету на перший квартал 2017 року не виконано на 15,4 млрд гривень.

У результаті підвищення у минулому році тарифів на житлово-комунальні послуги збільшилися у 2,6 раза видатки державного бюджету на субвенцію для надання пільг і житлових субсидій населенню на

оплату житлово-комунальних послуг. При цьому рівень виконання річного плану за цією субвенцією становив 68,8 відс. і у 2,4 раза перевищив середній рівень за відповідний період 2012 – 2016 років.

Частка трансфертів із державного бюджету в доходах місцевих бюджетів, порівняно з відповідним періодом попереднього року, збільшилася на 5,7 відс. пункту – до 61,7 відс., у тому числі частка субвенцій зростає на 3,2 відс. пункту – до 57,4 відсотка. За рахунок субвенцій проведено 72,8 відс. видатків місцевих бюджетів на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення. Зазначене свідчить про збільшення рівня залежності виконання місцевих бюджетів від трансфертів із державного бюджету, щодо яких органи місцевого самоврядування не мають права визначати напрями використання.

5. Перевищення державних запозичень над витратами на погашення державного боргу призвело до зростання загального обсягу державного і гарантованого державою боргу до 1 трлн 951,8 млрд гривень.

6. На сплату боргових зобов'язань за державним і гарантованим державою боргом з державного бюджету витрачено 42,2 млрд грн, або 19,1 відс. витрат державного бюджету.

ПРОПОЗИЦІЇ

Для усунення виявлених відхилень і порушень при виконанні закону про Державний бюджет України на 2017 рік у першому кварталі Рахункова палата вважає за доцільне рекомендувати:

1) Кабінету Міністрів України:

- проаналізувати причини зростання заборгованості з виплати заробітної плати на підприємствах державної та комунальної форми власності і забезпечити її погашення;

- забезпечити затвердження порядків використання коштів державного бюджету за бюджетними програмами та порядків і умов надання субвенцій, а також розподілів окремих субвенцій, які не затверджені;

- забезпечити затвердження головними розпорядниками бюджетних коштів та Міністерством фінансів України паспортів бюджетних програм, що застосовуються в процесі виконання бюджету, які не затверджені;

- забезпечити своєчасне впровадження інвестиційних проектів, для реалізації яких залучаються кошти іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій, зокрема з будівництва високовольтних повітряних ліній, реконструкції автомобільних доріг, розвитку міської інфраструктури;

- ініціювати внесення змін до затвердженого законом про державний бюджет на 2017 рік обсягу субвенції на надання пільг і житлових субсидій населенню на оплату житлово-комунальних послуг для виконання державних гарантій за такими пільгами;

- забезпечити затвердження державних соціальних стандартів і нормативів, відповідно до статті 94 Бюджетного кодексу України, в описовому та вартісному вигляді за кожним із повноважень, делегованих державою органам місцевого самоврядування;

2) Міністерству фінансів України проаналізувати причини зростання податкової заборгованості та залишків невідшкодованого платникам податку на додану вартість і зобов'язати Державну фіскальну службу України вжити заходів щодо зменшення їх обсягів.

ЯРЕМЕНКО О. С.

Т. В. П. ГОЛОВИ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ